

תוכן

1. מבוא
2. רקע תיאורטי
2. אתיקה בעסקים
3. הרלוונטיות של החינוך לאתיקה בעסקים
4. גישת בעלי העניין
3. הקשר שבין חינוך לאתיקה לבין התנהגות אתית
4. האם ניתן ללמוד אתיקה ברמת האוניברסיטה?
5. סיכום
6. רשימת מקורות
11.

1. מבוא

בשנת 2008 העולם חווה את משבר האשראי הגדול ביותר מאז השפל הגדול. המשבר החל בשוק הנדל"ן האמריקאי, ומשם התפשט במהירות לשווקים הפיננסיים והוביל לקריסתו של ליהמן ברדרס, בנק ההשקעות הרביעי בגודלו בארצות הברית. קריסה זו היא פשיטת הרגל הגדולה בהיסטוריה. עשרה טריליון דולר התאדו מהשווקים הגלובליים. משקיעים ברחבי העולם איבדו חלקים ניכרים מהשקעותיהם וחסכונותיהם, והעולם שקע למיתון גלובלי¹.

מדוע אירע המשבר וכיצד ניתן למנוע את הישנותו? היו רבים שהצביעו על המנהלים "תאבי הבצע מוול-סטריט" כאשמים במשבר. מנהלים אלו יצרו בטחונות פיננסיים מורכבים והעניקו דירוג אשראי גבוה למוצרים שהיו למעשה ברמת סיכון גבוהה מאוד. הם התמקדו רק ברווח האישי קצר-הטווח שלהם, שנבע ממכירת אותם מוצרים, ולא לקחו בחשבון את ההשלכות הפוטנציאליות לשוק ולכלכלה במקרה שהמוצרים האלה ייכשלו². רבים מאותם מנהלים רכשו את השכלתם בבתי ספר יוקרתיים למנהל עסקים – אז מה זה אומר על תכניות הלימודים באותם בתי ספר?

החוקרים הורן וקנדי סבורים כי לבתי הספר למנהל עסקים יש תפקיד: לקיים חוזה חברתי עם קהילת העסקים לאספקה של אנשי מקצוע בעלי סטנדרטים אתיים³. פאריוטה וסטרכי מסכימים עם כך, ומצביעים על כך ש"בתי ספר למנהל עסקים הם מנועי מפתח של הקפיטליזם היזמי המניע שינוי בעסקים"⁴. הם משוטטים בעולם כשגרירים של הערכים והמנהגים של עולם העסקים⁵. השאלה הנשאלת היא – אילו ערכים ומנהגים אנחנו רוצים שהם יהיו?

¹ Ross, Stephen A., Westerfield, Randolph W., Jaffe, Jeffrey F., and Roberts, Gordon S. *Corporate Finance* (6th ed.). Toronto: McGraw-Hill Ryerson Limited (2011).

² Ross, Stephen A., Westerfield, Randolph W., Jaffe, Jeffrey F., and Roberts, Gordon S. *Corporate Finance* (6th ed.). Toronto: McGraw-Hill Ryerson Limited (2011).

³ Horn, Leland, and Michael Kennedy. "Collaboration in business schools: a foundation for community success." *Journal of Academic Ethics* 6, no. 1 (2008): 7-15. P. 7.

⁴ Patriotta, Gerardo, and Ken Starkey. "From utilitarian morality to moral imagination: reimagining the business school." *Journal of Management Inquiry* 17, no. 4 (2008): 319-327, p. 322.

⁵ Patriotta, Gerardo, and Ken Starkey. "From utilitarian morality to moral imagination: reimagining the business school." *Journal of Management Inquiry* 17, no. 4 (2008): 319-327, p. 322.

2. רקע תיאורטי

מטרתו של הרקע התיאורטי היא לתאר את המושגים והתיאוריות העיקריים בתחום של אתיקה בעסקים וחינוך לאתיקה בעסקים, הרלוונטיים לענייננו. ראשית, אנו נבחן את ההגדרה של אתיקה בעסקים. לאחר מכן נבדוק את הרלוונטיות של החינוך לאתיקה בעסקים ואת גישת בעלי העניין.

אתיקה בעסקים

מה היא אתיקה בעסקים? האם קיים הבדל בין אתיקה בעסקים לבין אתיקה בתחומים אחרים? בספרות העוסקת באתיקה בעסקים, חלק מהכותבים בוחרים להתמקד באתיקה באופן כללי, בעוד אחרים מסתכלים על אתיקה מנקודת המבט של העולם התאגידי. חלק מהחוקרים מגדירים אתיקה בהתאם לתורות פילוסופיות מסוימות, בעוד אחרים מדברים באופן פרגמטי על מה נכון ומה לא נכון לעשות. אין הגדרה אחת של אתיקה או אתיקה בעסקים המקובלת על הכול.

בחינה של ההגדרות השונות לאתיקה יכולה לספק תובנות לגבי מדוע לימוד אתיקה הוא כל כך מורכב ושנוי במחלוקת. פטרסון ופרל מגדירים אתיקה כ"הלימוד והפילוסופיה של הפעולה האנושית, עם דגש על קביעה מה נכון ומה לא נכון"⁶. ונציה ועמיתיו נקטו בגישה דומה והגדירו אתיקה כ"הניסיון המתמשך והמנומק לקבוע מה נכון ומה פסול מבחינה מוסרית"⁷. קרייג ג'ונסון⁸ לקח צעד נוסף קדימה והצביע על כך שפילוסופים רבים מבחינים בין אתיקה לבין מוסר. ג'ונסון

⁶ Peterson, Robert Allen, and O. C. Ferrell, eds. *Business ethics: New challenges for business schools and corporate leaders*. ME Sharpe, 2005, p. 4.

⁷ Venezia, Chiulien C., Gerald Venezia, Frank J. Cavico, and Bahaudin G. Mujtaba. "Is ethics education necessary? A comparative study of moral cognizance in Taiwan and the United States." *International Business & Economics Research Journal* 10, no. 3 (2011): 17-28, p. 18.

⁸ Johnson, Craig E. *Meeting the ethical challenges of leadership: Casting light or shadow*. Los Angeles: Sage Publications, 2011.